Rámec finančních kompetencí EU, OECD a Mezinárodní sítě pro finanční vzdělávání (INFE) pro dospělé

Vysvětlivky

Modře: Návrhy kompetencí, které odkazují na digitální finance a digitální poskytování finančních informací, vzdělávání a poradenství.
Zeleně: Návrhy kompetencí, které odkazují na udržitelné financování.
Kurzívou: Pojmy definované v glosáři.

1. Peníze a transakce

Téma	Povědomí, znalosti a pochopení	Dovednosti a chování	Důvěra, motivace a postoje
1.1 Peníze a měny	**Formy a použití peněz** 1. Je si vědom, že peníze mohou mít různou podobu. 2. Chápe význam zákonného platidla.	3. Je schopen bezpečně používat a ukládat peníze ve všech jejich formách. 4. Bere v úvahu relativní výhody a nevýhody různých forem peněz při volbě těch, které mají být použity.	5. Je motivován dozvědět se informace o různých formách peněz. 6. Umí používat různé formy peněz.
	Bankovky a mince 7. Ví, jak identifikovat pravé bankovky a mince. 8. Je si vědom, že měny nebo konkrétní bankovky a mince mohou v průběhu času zastarat jako oficiální peníze/platidla.	9. Přijme vhodná opatření, pokud má u bankovek nebo mincí za to, že jsou padělané. 10. Vymění zastaralé bankovky a mince za nové ve lhůtě stanovené pro takovou výměnu.	11. Vytvořil si správný postoj, když se setká s padělanými penězi.
	Cizí měna Ví, 12. jak používat směnné kurzy ke směně měn; 13. že transakční poplatky, provize a směnné kurzy se liší během času a podle poskytovatelů.	16. Je schopen přepočítat si ceny vyjádřené v různých měnách. 17. Při rozhodování o tom, jak převést nebo směnit peníze, zohledňuje poplatky a směnný kurz.	18. Umí provádět transakce v různých měnách. 19. Při hledání nejlepší nabídky si porovnává směnné kurzy různých poskytovatelů.

	14. Chápe dopad různých směnných kurzů na úhrady, zahraniční cesty nebo zahraniční nákupy. 15. Je si vědom existence nástrojů pro směnu měny.		
1.2 Příjmy	**Zdroje příjmů** 20. Ví o zdrojích příjmu z výdělečné a nevýdělečné činnosti, včetně dostupných státních dávek a požadavků na jejich pobírání. 21. Chápe, proč může čistý příjem jednotlivce kolísat. 22. Je schopen najít zákonné způsoby, jak si zvýšit příjem. 23. Chápe, jak mohou aktiva nebo investice poskytnout zdroj příjmu.	24. Přiznává všechny zdroje příjmů daňovým orgánům.	25. V případě potřeby mu nečiní problém diskutovat o příjmu s ostatními.
	Výplatní pásky a výkazy příjmů Chápe 26. položky na výplatní pásce a ve výkazu příjmů; 27. jak získat přístup k relevantním informacím týkajícím se příjmu určité osoby a jak je uchovávat a sledovat; 28. rozdíl mezi hrubým a čistým příjmem.	Kontroluje 30. výplatní pásky a výkazy příjmů a archivuje je k budoucímu použití; 31. skutečný příjem oproti očekávanému příjmu a snaží se analyzovat, proč se mohou lišit.	

	29. Chápe, že některé automatické srážky ze mzdy mohou být použity k budování aktiv / poskytnutí práv nebo platbě náhrad.	32. Při rozhodování používá podle potřeby hrubý nebo čistý příjem. 33. Při porovnávání stávajícího příjmu s alternativami zohledňuje celý balíček mzdy, případně včetně příspěvků na spoření nebo pojištění.	
	Potřeba příjmů 34. Chápe, že výdaje by v ideálním případě neměly překročit příjmy. 35. Je si vědom toho, že je důležité mít při odchodu do důchodu dostatečný příjem.	36. Hodnotí současnou potřebu příjmů a hledá způsoby, jak získat dostatečný příjem na pokrytí této potřeby. 37. Provádí realistické posouzení očekávaných příjmů. 38. Ukládá některé příjmy na důchod.	39. Má motivaci najít způsob, jak získat dostatečný příjem pro zachování současné a budoucí životní úrovně.
	Dopad profesní dráhy na příjmy 40. Je si vědom si toho, že různá pracovní místa a profesní dráhy, včetně podnikání, jsou v průběhu času spojeny s různou úrovní příjmů.	41. Podniká praktické kroky k dosažení určitého profesního nebo případně podnikatelského záměru.	42. Umí provést volbu povolání nebo podnikatelského záměru a případně zvážit změnu pracovního místa.
1.3 Ceny, nákupy a platby	**Ceny** Ví,	50. Vypočítá nebo odhadne konečnou cenu určitého zboží nebo služby.	53. Umí vyjednat přiměřenou cenu.

	43. jak případně vypočítat a smysluplně interpretovat jednotkové ceny nákupů; 44. že stejné zboží nebo služby mohou mít odlišné ceny v závislosti na různých faktorech, jako je prodávající, místo nebo doba nákupu; 45. že kupní síla peněz se může v průběhu času měnit v důsledku inflace; 46. že cena není jediným důležitým kritériem pro nákup konkrétního produktu a že rovněž záleží na kvalitě a podmínkách; 47. skutečné náklady na zboží nebo službu mohou záviset na faktorech, jako jsou daně, směnné kurzy, náklady na přepravu a cla (pokud se objedná ze zemí mimo EU); 48. jak vypočítat konečnou spotřebitelskou cenu, není-li tato uvedena na cenovce zboží. 49. Je si vědom toho, že při nákupu produktů online se cena stejného zboží nebo služeb může lišit mimo jiné v závislosti na internetových stránkách nebo historii prohlížení, uplatňovaných přepravních podmínkách nebo místě, ze kterého se nákup uskutečňuje.	51. Hledá způsoby, jak řídit dopad inflace na peníze ve svém držení. 52. Snaží se o nákup zboží a služeb za přiměřenou cenu.	

	Srovnání cen 54. Chápe, že informace získané prostřednictvím nástrojů pro porovnávání nákladů dostupných online mohou být neúplné, nepřesné nebo částečné.	55. Porovnává ceny podobného zboží prodávaného různými kanály (včetně kamenných obchodů a online poskytovatelů). 56. Je schopen používat spolehlivé online srovnávací nástroje, jsou-li k dispozici, které porovnávají cenu, kvalitu a podmínky zboží a služeb.	57. Umí se rozhodovat za použití informací ze spolehlivých (online) nástrojů pro porovnávání cen vytvořených *nestrannými* poskytovateli.
	Nákupy 58. Chápe, že peníze vynaložené na nákup určitého zboží nebo služby již nebudou k dispozici na něco jiného [koncept alternativních nákladů příležitostí]. 59. Chápe, že nevratné náklady, k nimž došlo v minulosti, by neměly mít vliv na dnešní rozhodnutí o koupi [uplatnění konceptu nenávratných nákladů]. 60. Ví, že za výrobky mohou existovat náhrady, v některých případech včetně použitých nebo renovovaných výrobků, a služby, které mohou být méně nákladné, než ty, které byly původně zjištěny. 61. Ví, že mohou existovat doplňkové produkty a služby nezbytné pro používání určitých produktů nebo služeb. 62. Zná platná spotřebitelská práva při nákupu, zejména při nákupu online (tj. zásady vracení zboží, zveřejňování informací).	64. Bere v úvahu celkovou hodnotu nebo užitečnost možného nákupu, jakož i jeho cenu. 65. Je-li to relevantní a stanovené zákonem, vrátí nákup uskutečněný online nebo prostřednictvím jiných druhů prodeje na dálku ve lhůtě stanovené zákonem, a to oproti vrácení peněz v plné výši. 66. Vytváří si strategie k zamezení nebo minimalizaci nadměrných výdajů, impulzivních nákupů a dalších nezamýšlených důsledků reklamy a společenského tlaku. 67. Podniká kroky k informovanému nákupu. 68. Zvažuje udržitelné alternativy nákupů nového zboží, například opětovné použití a recyklaci.	Umí 69. využít právo vrátit nákup uskutečněný online nebo prostřednictvím jiných druhů prodeje na dálku ve lhůtě stanovené zákonem oproti vrácení peněz v plné výši, je-li to relevantní a stanoveno v zákoně; 70. odmítnout prodejní nabídku, která je neuspokojivá nebo nechtěná, včetně nabídek online (tj. vyskakovací nabídky, online reklamy); 71. odolávat tlaku na uskutečnění neplánovaných nákupů.

	Uznává, 63. že reklama, zvláštní nabídky a sdělovací prostředky mohou mít silný dopad na to, jak člověk vnímá potřebnost konkrétních nákupů.		
	Platební metody a převod peněžních prostředků 72. Chápe rozdíl mezi různými platebními metodami a ví, jak je bezpečně používat (např. debetní nebo kreditní karta, služby elektronického převodu, bankovní převod na retailový účet, mobilní/digitální peněženka, okamžitá platba). 73. Ví, jak posoudit potenciální rizika a přínosy různých platebních metod. 74. Je si vědom toho, že některé metody platby jsou formou výpůjček, a chápe, jak to ovlivní celkovou zaplacenou cenu, a že různé druhy transakcí mají různé důsledky pro peněžní tok. 75. Zná základní pravidla pro boj proti praní peněz týkající se používání hotovosti a plateb, a dodržuje je. Je si vědom: 76. že v EU existuje právo na *platební účet se základními prvky* bez ohledu na místo bydliště nebo finanční situaci dané osoby; 77. že pravidla EU umožňují spotřebitelům otevřít si a změnit bankovní účty kdekoli v EU;	80. Používá vhodné metody a technologie k provádění plateb s přihlédnutím k celkovým nákladům, rizikům a osobní vhodnosti zvolené metody. 81. Je schopen provádět online platby na základě různých platebních nástrojů v návaznosti na opatření v oblasti digitální bezpečnosti. 82. Podniká kroky k používání *platebního účtu se základními prvky*, pokud na něj má nárok. 83. Podniká kroky k používání platebního účtu, který vyhovuje jeho individuálním potřebám a požadavkům.	84. Je motivován dozvědět se o různých způsobech plateb a převodů. 85. Umí používat různé metody plateb a převodů a zvolit si nejlepší způsoby převodu peněz při současném zohlednění nákladů a rizik. 86. Umí požádat o otevření *platebního účtu se základními prvky*, pokud na něj má nárok.

	78. že *platební účet se základními prvky* mohou nabízet tradiční a online úvěrové instituce; 79. existence rychlého postupu pro spotřebitele, kteří chtějí převést svůj účet z jedné banky do jiné.		
	Kontrola a evidence plateb a nákupů 87. Chápe, že při uskutečňování plateb a nákupů může dojít k chybám, a ví, jak je na fakturách, účtech a stvrzenkách zjistit. 88. Ví, že některé stvrzenky by měly být uchovávány jako doklad o koupi.	89. Kontroluje platební údaje, stvrzenky a vrácené peníze, případně faktury a účty. 90. Požaduje stvrzenku, pokud ji nedostal, a uchovává stvrzenky a další příslušné doklady týkající se významných nákupů. 91. Vede si evidenci o všech zaplacených nebo utracených penězích.	92. Umí provést dvojí kontrolu, pokud se zdá, že při platbě nebo nákupu došlo k chybě, a jednat, pokud tomu tak opravdu je.
	Důsledky nákupů 93. Ví, že některé nákupy mohou být spojeny s průběžnými náklady, jako je údržba nebo skladování. 94. Je si vědom, kdy předplatné končí, a toho, zda bude automaticky obnoveno.	95. Zohledňuje dlouhodobé důsledky předplatného a dalších nákupů vyžadujících opakované platby. 96. Činí informované rozhodnutí o celkovém dopadu možností rozložení plateb v čase. 97. Provádí veškeré průběžné platby, jak bylo dohodnuto. 98. Činí informované rozhodnutí o tom, zda provést velké nákupy okamžitě, nebo v budoucnu.	99. Při rozhodování o tom, zda nákup odložit, umí uplatnit znalosti o faktorech, jako je inflace a směnné kurzy.

	Aspekty udržitelnosti cen a nákupů 100. Je si vědom, že zakoupené zboží nebo služby mohou mít různé environmentální a sociální dopady.	101. Při rozhodování o koupi zboží nebo služby zohledňuje environmentální a sociální preference a preference týkající se správy a řízení.	102. Je motivován dozvědět se více o původu, výrobních podmínkách, případně o environmentálních a sociálních dopadech zboží nebo služby, jakož i o správě a řízení společnosti, která je nabízí. 103. Je případně motivován ke zpochybnění informací o environmentálních a sociálních dopadech a případně výkonnosti v oblasti správy a řízení, které zveřejnil prodávající.
1.4 Finanční záznamy a smlouvy	**Pochopení smluv a jejich podepisování** 104. Chápe právní důsledky podepsání smlouvy nebo odsouhlasení podmínek při nákupu aktiva, produktu nebo služby. 105. Chápe, že elektronický podpis může být stejně právně závazný jako podpis připojený osobně.	106. Podle toho, jak je mu pohodlné, podepisuje smlouvy v tištěné nebo případně elektronické podobě. 107. Kontroluje finanční záznamy a smlouvy před tím, než je řádným a dostupným způsobem archivuje.	108. V případě potřeby je připraven požádat o radu předtím, než podepíše smlouvu v tištěné nebo případně elektronické podobě.
	Finanční záznamy 109. Je si vědom důležitosti uchovávání některých dokumentů na místě, kde na ně lze v případě potřeby odkázat. 110. V případě dokumentů v elektronické podobě si je vědom existence cloudového úložiště a důsledků ukládání dokumentů v cloudových úložištích (např. pokud jde o bezpečnost a náklady).	111. Je schopen v případě potřeby dokumenty vyhledat, a to i v případě, že jsou uloženy v cloudových úložištích. 112. Dotáže se na nejisté aspekty týkající se finančních záznamů a smluv a požádá o opravu případných chyb.	

		113. Požádá o finanční záznamy a písemné smlouvy, pokud nejsou poskytnuty. 114. Vede několik záloh finančních záznamů, a to i v elektronickém formátu.	

2. Plánování a řízení financí

Téma	Povědomí, znalosti a pochopení	Dovednosti a chování	Důvěra, motivace a postoje
2.1 Tvorba rozpočtu	**Sledování příjmů a výdajů** 115. Je si vědom toho, že v posledním finančním výkazu, do kterého nahlédl, dosud nebyly zohledněny nedávné transakce.	116. Pravidelně sleduje náklady a výdaje. 117. Rozlišuje mezi fixními a variabilními výdaji. 118. Nezbytné výdaje u něj mají vyšší prioritu než diskreční výdaje. 119. Vede veškeré příjmy a výdaje z podnikání odděleně od příjmů a výdajů domácnosti.	
	Sestavování rozpočtu 120. Ví, co je rozpočet, jak jej vytvořit a proč je to užitečné. 121. Je si vědom spolehlivých rozpočtových nástrojů vyvinutých *nestrannými* poskytovateli, včetně mobilních aplikací a dalších digitálních rozpočtových nástrojů a služeb. 122. Chápe, proč je důležité zohlednit střednědobé a dlouhodobé perspektivy při sestavování rozpočtu.	123. Určuje „potřeby“ a „přání“ a dle nutnosti stanoví priority. 124. Vytváří si pravidelný rozpočet pro plánování příjmů, úspor a výdajů s využitím vhodných nástrojů, jsou-li k dispozici.	126. Je motivován k tomu, aby věnoval dostatek času vytvoření a dodržování rozpočtu jako strategie pro udržení nebo zvýšení finančního blahobytu. 127. Je motivován k tomu, aby při rozhodování o výdajích bral v úvahu celkový rozpočet.

		125. Pravidelně používá spolehlivé rozpočtové nástroje, včetně mobilních aplikací nebo jiných digitálních nástrojů, které vyvinuli *nestranní* poskytovatelé.	128. Je motivován hledět nad rámec okamžitých potřeb a chce se při tvorbě rozpočtu připravit na dlouhodobější požadavky. 129. Umí v případě potřeby rozpočet upravit.
2.2 Správa příjmů a výdajů	**Základy správy příjmů a výdajů** 130. Chápe, proč je kromě sledování příjmů a výdajů důležité peníze aktivně spravovat. 131. Je si vědom toho, že rodinné, komunitní a sociálně-kulturní hodnoty a zvyky mohou ovlivnit způsob, jakým lidé nakládají se svými penězi.	132. Porovnává skutečné výdaje s rozpočtovanými částkami a v případě potřeby provádí úpravy rozpočtu nebo výdajů. 133. Hledá způsoby, jak podle potřeby upravit příjmy nebo výdaje s přihlédnutím k příležitostným výdajům, jako jsou dary, příspěvky nebo dovolená.	134. Umí přijímat nezávislá rozhodnutí o příjmech a výdajích. 135. Umí si stanovit osobní priority, pokud jde o nezbytné výdaje a diskreční výdaje. 136. Přijímá odpovědnost za správu financí jednotlivce a případně domácnosti. 137. Nečiní mu problém diskutovat o plánování a správě financí s dalšími důležitými osobami. 138. Umí jednat jménem jiných osob při správě svých finančních záležitostí, pokud mu k tomu byla udělena zákonná pravomoc.

	Řízení nepravidelných a neočekávaných příjmů a výdajů Chápe: 139. že příjmy a výdaje mohou ovlivnit různé životní etapy a konkrétní osobní události nebo události v domácnosti; 140. význam aktivního plánování příležitostných nepravidelných výdajů; 141. možné varianty uhrazení neočekávaných výdajů, které má. 142. Ví, kolik peněz by bylo zapotřebí na pokrytí výdajů v případě ztráty příjmů.	143. Hledá způsoby, jak podle potřeby upravit příjmy nebo výdaje s přihlédnutím k nepravidelným výdajům a možným výkyvům příjmů. 144. Je schopen najít a zvolit nejlepší variantu uhrazení neočekávaných výdajů. 145. Přijímá informovaná rozhodnutí o využití mimořádného příjmu a obdržených aktiv, jako jsou dary, ocenění nebo dědictví.	
2.3 Úspory	**Cíle a priority úspor** Chápe: 146. výhody úspor, skutečnosti mít cíle v oblasti úspor a plán na jejich dosažení; 147. výhody, které přináší spoření od útlého věku a pravidelné spoření; 148. koncept zacházení s osobními úsporami jako finančním závazkem, někdy označovaný pojmem „sami zaplatíte první“ (pay yourself first).	149. Určí si konkrétní cíl v oblasti úspor spolu s časovým rámcem a postupem jeho dosažení. 150. Snaží se něco ušetřit pokaždé, když získá příjem. 151. Upřednostňuje úspory před některými druhy diskrečních výdajů.	152. Umí si stanovit vlastní cíle v oblasti úspor na základě realistických ambicí a je přesvědčen, že těchto cílů úspor je možné dosáhnout. 153. Považuje úspory za základní složku rozpočtu domácnosti.

	Finanční rezerva Chápe výhody plynoucí z toho, že má 154. rezervy pro mimořádné události na pokrytí finančních otřesů; 155. určité úspory ve snadno přístupné nebo likvidní formě.	156. Podniká kroky, aby měl rezervy pro mimořádné události pro zvládnutí finančních otřesů.	157. Cení si dodatečné *finanční odolnosti* vytvořené úsporami. 158. Je spokojen se současnou finanční rezervou nebo je motivován k jejímu zvýšení.
	Úrokové sazby 159. Chápe dopad složeného úročení na úspory a způsoby spoření, které umožňují z něho těžit.	160. Nadále šetří i v prostředí nízkých úrokových sazeb. 161. Dbá na to, aby u úspor, které drží, zvažoval skutečnou úrokovou sazbu. 162. Používá spolehlivé a *nestranné* digitální srovnávací nástroje k porovnání úrokových sazeb, poplatků a dalších charakteristik různých spořicích účtů a k vyhodnocení jejich dopadu na úspory.	

	Výběr spořicích produktů Ví 163. o různých dostupných možnostech spoření [nebo je schopen je snadno zjistit]; 164. že různé spořicí produkty mohou nabízet různé kombinace poplatků, úrokových sazeb a daňových úlev a mohou s sebou nést různé druhy rizik; 165. že spořicí produkty mohou mít různé charakteristiky udržitelnosti (environmentální aspekty, sociální aspekty a aspekty správy a řízení společností); 166. kde získat přístup k vhodným spořicím produktům. 167. Chápe, že volba konkrétního spoření nebo investiční možnosti může částečně záviset na předpokládaném časovém horizontu pro dosažení cíle spoření. 168. Ví, jak posoudit bezpečnost různých způsobů spoření. 169. Ví, že finanční prostředky uložené na bankovním účtu až do výše 100 000 EUR na osobu a instituci jsou chráněny v rámci systému pojištění vkladů.	170. Přijímá preventivní opatření k zajištění bezpečnosti uspořených peněz. 171. Vybírá spořicí produkty v souladu se svými preferencemi, včetně preferencí týkajících se udržitelnosti.	172. Umí vybrat spořicí produkty v souladu s vlastními preferencemi, včetně preferencí týkajících se udržitelnosti, nebo v případě potřeby požádá o radu.
	Řízení úspor 173. Je si vědom spolehlivých digitálních nástrojů vyvinutých nestrannými poskytovateli, které mají pomoci pravidelně spořit.	174. Sleduje růst úspor a v případě potřeby provádí úpravy.	177. Je motivován používat nástroje, které podporují finanční rozhodování a zlepšují jeho finanční chování.

		175. Udržuje si informovanost o stávajících nástrojích osobního finančního řízení. 176. Používá spolehlivé a *nestranné* digitální nástroje na podporu rozhodování o úsporách.	
2.4 Investování	**Základy investování** 178. Zná rozdíl mezi úsporami a investicemi a mezi dluhem a vlastním kapitálem. 179. Je si vědom toho, že některé formy investic jsou likvidnější než jiné. 180. Ví, že hodnota určité investice se může zvýšit nebo snížit. 181. Ví, že na výkonnost investice mohou mít podstatný dopad různé druhy poplatků a plateb (jednorázové a průběžné, přímé a nepřímé). 182. Chápe, jaký vliv mohou mít změny inflace, úrokových sazeb a/nebo směnných kurzů na dlouhodobější plány. 183. Chápe rozdíl mezi potenciálními (nerealizovanými) a realizovanými ztrátami nebo zisky. 184. Je si vědom dodatečných rizik spojených s přijímáním neinformovaných investičních rozhodnutí. 185. Chápe základní investiční koncepce, jako je časová hodnota peněz, tolerance rizik, investiční horizont a investiční cíle.	186. Je schopen vypočítat poměrné zvýšení nebo snížení hodnoty investice.	187. Umí zvážit, zda lze pomocí investování dosáhnout konkrétních cílů. 188. Umí se zdržet investování, pokud finančnímu produktu nebo službě nerozumí.

	Akcie a ceny fondů 189. Chápe, že stejná akcie nebo fond mohou mít v různých okamžicích různou nákupní/prodejní cenu.		
	Výběr a diverzifikace investic Zná 190. charakteristiky různých investičních produktů, včetně míry rizika, likvidity, očekávané výkonnosti a vlastností udržitelnosti, nebo je může snadno zjistit. 191. Ví, že za investiční produkty a služby mohou být účtovány poplatky, provize a jiné platby a že se tyto položky mohou lišit v závislosti na poskytovateli a prodejním kanálu; 192. že ceny téhož investičního produktu se mohou u jednotlivých poskytovatelů a prodejních kanálů lišit; 193. že různé investiční produkty mohou mít různé charakteristiky udržitelnosti (týkající se oblasti environmentální, sociální a podnikové správy a řízení). 194. Chápe přínosy držení diverzifikovaného portfolia investic. 195. Ví, proč je důležité zvažovat celkovou alokaci aktiv při investování. 196. Je si vědom toho, že existují různí zprostředkovatelé a obchodní nástroje, ke kterým lze mít přístup pomocí různých tradičních i digitálních prostředků.	197. Při řízení a sledování investic bere v úvahu riziko, výkonnost, náklady a další investiční charakteristiky. 198. Pravidelně investice sleduje a dle potřeby provádí úpravy. 199. Při přijímání investičního rozhodnutí je schopen zohlednit osobní preference, pokud jde o investiční cíl, toleranci rizik, časový horizont a udržitelnost. 200. Je schopen získat relevantní a spolehlivé informace pro informované investiční rozhodnutí. 201. Zkoumá možné investice. 202. Vytváří diverzifikované portfolio. 203. Je schopen kombinovat různé investiční produkty, jako jsou penzijní spoření, životní pojištění, pojištění na dožití, programy kolektivního investování nebo případně jiné investiční produkty.	Umí a je motivován 204. provést zkoumání možných investic předtím, než se k nim zaváže; 205. porovnat úroveň udržitelnosti investičních produktů za použití například jiných standardů, označení nebo ratingů. 206. Má pochyby o investičních nabídkách, které se zdají být příliš dobré na to, aby byly pravdivé. 207. Porovnává složení investičního portfolia penzijních fondů, životních pojistek, pojištění na dožití, programů kolektivního investování nebo jiných investičních produktů, aby mohl komplexně posoudit jejich vhodnost.

			208. Nedopustí, aby se jeho vlastní investiční chování řídilo strachem z promeškání příležitosti. 209. Je ochoten poskytnout zprostředkovateli příslušné osobní informace pro účely posouzení vhodnosti.
	***Kryptoaktiva* a související digitální vývoj** 210. Je si vědom existence různých druhů kryptoaktiv a má základní znalosti o tom, jak k nim přistupovat a jak je směňovat. 211. Je si vědom rizik spojených s používáním *kryptoaktiv* pro platební nebo investiční účely a rizik spojených s „platformami pro směnu kryptoměn“ (například technologická či jiná rizika), která mohou mít významné finanční důsledky. 212. Je si vědom toho, že k podvodům souvisejícím s *kryptoaktivy* dochází často, přičemž je častá snaha přilákat možné oběti slibnými vysokými očekávanými výnosy.	213. Je-li to relevantní, ví, jak bezpečně a v souladu s platnými právními předpisy používat různé druhy *kryptoaktiv*.	214. Sleduje vývoj související s nově vznikajícími technologiemi důležitými pro finanční produkty a služby.

	Práva akcionářů 215. Je si vědom práv a výhod spojených s držením podílu v některé společnosti. 216. Je si vědom práv akcionářů ovlivňovat rozhodnutí společnosti, včetně její činnosti v oblasti udržitelnosti. 217. Je si vědom možnosti a požadavků účasti na kolektivních žalobách akcionářů a digitálních nástrojů k tomu určených.	218. Dokáže případně podniknout kroky k jednání se společnostmi na výroční valné hromadě akcionářů nebo prostřednictvím kolektivních žalob akcionářů v souladu s vlastními preferencemi udržitelnosti a jinými preferencemi.	
	Udržitelné investice Je si vědom 219. stávajících *udržitelných investičních* produktů na trhu; 220. různých rozměrů udržitelnosti (životní prostředí, sociální oblast a správa a řízení) a zásad každého z těchto rozměrů; 221. že různé investiční strategie mohou být použity k investicím podle vlastních environmentálních a sociálních preferencí a preferencí v oblasti správy a řízení společností (udržitelnost), například tím, že se vyhne investicím do určitých odvětví nebo společností (odprodej), nebo se angažuje v určité společnosti, aby změnila svou činnost (angažování).	222. Hledá investiční produkty v souladu s vlastními preferencemi v oblasti udržitelnosti. 223. Vybírá investiční strategii z hlediska odprodeje, angažování nebo kombinace obojího podle osobní situace a preferencí. 224. Klade poradci následné otázky týkající se aspektů investičních produktů, které souvisejí s udržitelností. 225. Zkoumá a porovnává atributy udržitelnosti možných spořicích a investičních produktů.	226. Je motivován zkoumat produkty, které jsou již vlastní nebo do nichž se chystá investovat, aby zajistil, že splňují jeho osobní preference v oblasti udržitelnosti. 227. Umí klást otázky ohledně toho, do jaké míry investiční produkt splňuje kritéria udržitelnosti.

	Komodity 228. Je si vědom toho, že hodnota investic do hmotného majetku, například zlata, se může v důsledku řady faktorů zvýšit nebo snížit.	229. Sleduje změny ceny majetku drženého jako investice.	
	Faktory ovlivňující investiční rozhodnutí 230. Je si vědom toho, že lidské vlastnosti, jako jsou emoce nebo kognitivní předsudky, mohou neočekávanými způsoby ovlivnit investiční rozhodnutí. 231. Je si vědom rizik spojených se sociálním obchodováním.	232. Podniká kroky k přijímání informovaných rozhodnutí, kontrole emocionálních reakcí a při investičních rozhodnutích zohledňuje kognitivní předsudky.	
2.5 Dlouhodobější plánování a budování aktiv	**Základy dlouhodobého plánování** 233. Chápe, že je důležité věnovat pozornost dlouhodobějšímu horizontu, a to i v případě, že existují naléhavé krátkodobé potřeby. 234. Chápe, že dlouhodobé plánování může vyžadovat jiné druhy finančních produktů než ty, které se používají na rezervy pro mimořádné události. 235. Uznává, že opatření potřebná k dosažení dlouhodobějších plánů může být potřeba v průběhu času upravit. 236. Chápe, že je důležité vypracovat plány pro případ konce života, včetně zvážení finančních potřeb závislých osob, rozhodování o tom, jak by měly být rozděleny neuhrazené náklady, dluhy a aktiva, a případně sepsat poslední vůli.	237. Vytváří finanční plány pro budoucí pozitivní a negativní životní události, které budou mít pravděpodobně finanční důsledky. Stanovuje si strategie pro: 238. přijetí opatření [překonání neustálého odkládání] při vypracovávání dlouhodobějších plánů; 239. vyvážení okamžitých potřeb a přání s dlouhodobějšími plány, aby bylo dosaženo dlouhodobějších finančních cílů;	245. Oceňuje dlouhodobé finanční plánování jako způsob zachování nebo zvýšení finančního blahobytu. 246. Umí v případě potřeby provést změny v dlouhodobějších finančních plánech. 247. Umí realizovat dlouhodobé finanční plány. 248. Je motivován ke zvažování dlouhodobějších finančních potřeb závislých osob.

		240. sledování měnící se hodnoty investic, aktiv a závazků. Bere v úvahu 241. předvídatelné výkyvy příjmů a výdajů při vypracovávání dlouhodobějších plánů; 242. veškerá aktiva a pasiva osob a domácnosti při zvažování dlouhodobějších potřeb; 243. možnost, že rodinní příslušníci nebo členové komunity budou v dlouhodobém horizontu potřebovat finanční podporu. 244. Zavádí plány na pokrytí běžných životních nákladů závislých osob a zajištění rozdělení neuhrazených nákladů, dluhů a aktiv na konci života a příležitostně je kontroluje.	
2.6 Odchod do důchodu	**Základy důchodového plánování** Chápe, proč 249. je důležité zvažovat způsoby, jak zajistit finanční jistotu i po skončení produktivního věku a zahájit spoření na důchod od mladého věku.	250. Plánuje dosáhnout finančního zabezpečení i po skončení produktivního věku. 251. Při plánování odchodu do důchodu zohledňuje všechny pravděpodobné relevantní zdroje a závazky.	252. Umí si naplánovat odchod do důchodu. 253. Oceňuje důležitost vyvážení současné životní úrovně a možností výdajů s cílem dosáhnout v pozdějším životě lepších finančních možností.

	Kategorie penzijních produktů 254. Ví, kdo má nárok na státní důchod a kolik činí. 255. Dobře rozumí hlavním druhům veřejných a soukromých důchodů, které jsou k dispozici na vnitrostátní úrovni. Ví, 256. že existuje rozdíl mezi nepovinným a povinným důchodovým spořením a rozdíl mezi zaměstnaneckým a individuálním důchodovým systémem; 257. že v některých jurisdikcích mohou být lidé posláni do důchodu automaticky; 258. zda je možná [případná] výjimka.	259. Vybírá mezi penzijními produkty nebo pokud možno vytváří kombinace penzijních plánů s cílem vytvořit přiměřený důchodový příjem.	
	Správa penzijních produktů 260. Chápe, že je důležité si naplánovat období vyplácení dávek důchodu i akumulační fázi. Je si vědom: 261. hlavních možností čerpání příjmu z penzijního produktu při odchodu do důchodu;	264. Dodržuje penzijní plán a podle potřeby provádí úpravy za účelem dosažení požadovaného příjmu ve stáří. 265. Aktivně rozhoduje o správě úspor pro odchod do důchodu a [případně] v jeho průběhu.	

	262. rizik čerpání peněz z důchodového spoření nebo výpůjček na jejich základě před odchodem do důchodu. 263. Je si vědom spolehlivých digitálních nástrojů vyvinutých *nestrannými* poskytovateli, jejichž účelem je provádět výpočty související s odchodem do důchodu a pravidelně spravovat důchody.	266. Usiluje o využití pobídkových programů na podporu důchodového spoření, jako jsou příspěvky zaměstnavatele a daňové výhody tam, kde je to možné. 267. Bere v úvahu dopad pobídek, jako jsou penze na základě vyvázání se ze systému nebo povinné minimální příspěvky na důchodové spoření.	
	Aspekty udržitelnosti důchodů 268. Chápe, do jaké míry daný penzijní produkt splňuje kritéria udržitelnosti.	269. Vybírá si důchodový produkt v souladu s vlastními preferencemi v oblasti rizik a preferencemi udržitelnosti.	270. Umí klást otázky ohledně toho, do jaké míry penzijní produkty splňují kritéria udržitelnosti, a v případě potřeby žádat o více možností / lepší možnosti.
2.7 Úvěr	**Úvahy před podáním žádosti o úvěr** Chápe: 271. dopady úvěrového závazku na budoucí disponibilní příjem; 272. význam posouzení schopnosti splácet před získáním půjčky; 273. dopad složeného úročení na úvěr;	277. Používá úvěr pouze v případě nutnosti a po zvážení důsledků. 278. Než se rozhodne půjčit si peníze, posuzuje celkové náklady na úvěr a pravděpodobnost, že bude schopen jej splatit. 279. O vypůjčení rozhoduje a veškeré úvěrové závazky spravuje v rámci rozpočtu. 280. Bere v úvahu náklady na úvěr i náklady na zboží při rozhodování o koupi zboží na úvěr.	Je motivován 282. zvážit důsledky přijetí úvěru před tím, než toto rozhodnutí učiní; 283. hledat alternativy k půjčce (např. úspory, leasing, společné vlastnictví, sociální podpora atd.).

	274. význam znalosti toho, jak dlouhá bude lhůta splatnosti a zda je pevně stanovena; 275. že celkový náklad na úvěr může být vyšší, než co vyplývá pouze z úrokové sazby. 276. Je schopen rozlišovat mezi použitím úvěru k vytvoření nebo zvýšení budoucího příjmu nebo blahobytu a použitím úvěru ke spotřebě.	281. Při rozhodování o tom, zda si půjčit, bere v úvahu potenciál vytvářet nebo zvyšovat budoucí příjmy nebo blahobyt.	
	Ručitelé a zajištění 284. Je si vědom toho, že někteří poskytovatelé úvěrů mohou požadovat, aby úvěrové platby uhradil v případě nesplácení ručitel. 285. Je si vědom toho, že pro žádost o úvěr může být nutné zajištění s cílem zajistit splacení úvěru. 286. Chápe sociální a finanční důsledky toho, že někoho požádá, aby se stal ručitelem, a odpovědnost, kterou to znamená v případě, že úvěr nebude splácen.	287. Bere v úvahu sociální a finanční dopady toho, že někoho požádá, aby se stal ručitelem.	288. Umí se zaručit jiné osobě nebo požádat jinou osobu, aby se stala ručitelem.

	Volba úvěru 289. Zná nebo může snadno prozkoumat různé druhy dostupných úvěrů (včetně kreditních karet, hypotečních produktů, revolvingových úvěrů nebo krátkodobých úvěrů), jejich zamýšlené použití a hlavní výhody a nevýhody každého z nich. Ví, 290. zda je úvěr zajištěn určitým aktivem, a může posoudit výhody a nevýhody plynoucí z využití takového úvěru, včetně důsledků nesplácení zajištěného úvěru; 291. proč je důležité znát aktuální úrokovou sazbu úvěru a to, zda je tato sazba pevná nebo pohyblivá, jakož i míru inflace. 292. Je si vědom toho, že úvěr může být přístupný i online (např. prostřednictvím platforem pro přímé úvěrování), a je schopen rozlišovat různé vlastnosti (a rizika). 293. Je si vědom toho, že existují různé druhy hypoték, včetně zelených hypoték.	294. Vybírá úvěrové produkty pečlivě [jakmile bylo učiněno rozhodnutí vypůjčit si a poté, co byl vybrán příslušný úvěrový produkt], s přihlédnutím k faktorům, jako je úroková sazba, míra inflace, celkové náklady a flexibilita, jakož i částka, která má být placena při pravidelných splátkách. 295. Používá srovnávací nástroje k hodnocení nákladů a dalších charakteristik úvěrových produktů.	296. Umí požádat o doplňující informace o různých typech úvěrů. 297. V případě potřeby umí vybrat vhodného poskytovatele úvěru a úvěrový produkt, a to i za použití dostupných srovnávacích nástrojů.
	Rizika spojená se získáním úvěru 298. Je si vědom možných negativních důsledků výpůjček na pokrytí deficitu v běžných příjmech.	303. Posuzuje rizika, přínosy a možné důsledky využití konkrétního poskytovatele úvěru.	

	Chápe 299. rizika a přínosy využívání různých druhů poskytovatelů úvěrů (formálních i neformálních). 300. Je si vědom specifických problémů spojených s přijímáním úvěrů v cizí měně. 301. Je si vědom rizik opakovaného použití revolvingových úvěrů. 302. Je si vědom rizika exekuce v případě nesplacení hypotéky.		
	Žádost o úvěr a úvěrové ohodnocení Je si vědom: 304. existence a hlavních charakteristik systému úvěrového ohodnocení, je-li v dané zemi k dispozici; 305. že kladné úvěrové ohodnocení může zvýšit pravděpodobnost přístupu k úvěru a snížit náklady na něj; 306. že metody používané k vytvoření úvěrového ohodnocení nebo k určení přístupu k úvěru a jeho ceny mohou používat data velkého objemu a analýzu dat, přičemž v průběhu času se mohou měnit; 307. že poskytovatelé mohou reagovat na informace obsažené v úvěrovém ohodnocení různě;	312. Ptá se, jaké informace se používají k posouzení schopnosti splácet úvěr. 313. Bere v úvahu, jakým způsobem budou mít určitá opatření a jednání dopad na úvěrové ohodnocení (včetně případných opatření, která se sledují prostřednictvím dat velkého objemu). 314. V případě potřeby podnikne kroky ke zlepšení úvěrového ohodnocení.	

	308. že příjmy, jako jsou prémie, neočekávané příjmy nebo dary, nemohou být zohledněny při výpočtu disponibilního příjmu pro účely úvěru; 309. že si poskytovatelé úvěrů mohou vyžádat informace o schopnosti dlužníka splácet úvěr, což může zahrnovat přístup k úvěrovému ohodnocení, které vytvořila třetí strana. Ví, 310. jaké faktory jsou zohledněny v úvěrovém ohodnocení (včetně použití *osobních údajů*); 311. jak získat přístup k informacím o osobním úvěrovém ohodnocení a o tom, na koho se obrátit v případě nesrovnalostí.		
	Splácení úvěru 315. Chápe, že u flexibilních úvěrových závazků je důležité se snažit platit více než minimální zůstatek.	316. Včas splácí všechny úvěrové závazky [pokud se nezhorší jeho osobní situace]. 317. Splácí maximální možnou částku [s přihlédnutím k rozpočtovým omezením] krátkodobých úvěrů nebo revolvingových závazků.	319. Umí řídit úvěrové závazky.

		318. Bere v úvahu celkový finanční přínos předčasného splacení úvěru a učiní o tom informované rozhodnutí, když to jeho finanční prostředky umožňují.	
	Nové sjednání úvěrové smlouvy 320. Je si vědom toho, že může být možné nově sjednat smlouvu o úvěru.	321. Podnikne kroky k tomu, aby byl při splácení úvěru informován o změnách na trhu, a zváží opětovné sjednání v případě nevýhodných ujednání nebo ujednání, která si nemůže dovolit.	
	Přečerpání 322. Je si vědom toho, že celková částka finančních prostředků, které jsou k dispozici k použití na bankovním účtu, může zahrnovat dohodnutou možnost přečerpání. 323. Ví, že přečerpání je formou úvěru, který může způsobit náklady a musí být splacen.	324. V rámci dodržování rozpočtu má za cíl udržet si kladný bankovní zůstatek.	

	Snadno dostupný úvěr s vysokými náklady Je si vědom toho, že 325. marketing a zjednodušené postupy poskytování úvěrů mohou zvýšit pokušení vzít si úvěr bez ohledu na důsledky, zejména pokud je úvěr nabízen online nebo prostřednictvím mobilních zařízení; 326. někteří prodejci nabízejí úvěr s cílem motivovat kupující k tomu, aby uskutečnili nákup nebo utratili více, než původně plánovali, a/nebo aby zvýšili budoucí klientelu; 327. úvěrové nabídky, které jsou zpočátku bezúročné, mohou být v budoucnu úročeny; 328. možnosti „koupit nyní, zaplatit později“ [v mnoha případech včetně základních životních potřeb] jsou obvykle formou úvěru a mohou s sebou nést náklady.	329. Podnikne kroky k tomu, aby zabránil nadměrnému zadlužení, které by mohlo být důsledkem používání snadno dostupných a vysoce nákladných úvěrů, jež se často prodávají online. 330. Pečlivě zváží pravděpodobnost, zda bezúročný úvěr může být splacen v plné výši před koncem bezúročného období, a důsledky, pokud se tak nestane.	331. Umí odmítnout nechtěný úvěr, který je nabízen při nákupu.
2.8 Dluh a správa dluhu	**Spravování dluhu** 332. Chápe možnou zátěž vyplývající ze zadlužení. 333. Uznává vztah mezi současnou úrovní zadlužení a finančním blahobytem nyní i v budoucnosti. 334. Ví, jak řídit splácení dluhů.	337. Přijme včasné opatření s cílem zabránit problémům s dluhem nebo tyto problémy minimalizuje. 338. Sleduje celkové využívání úvěrů. 339. Před získáním dalšího úvěru na splacení aktuálních dluhů učiní informované rozhodnutí.	340. Je motivován k řešení problémů souvisejících s úvěry před tím, než se dluh stane zátěží. 341. Přijímá odpovědnost za dluh a řízení dluhu.

	Chápe, 335. proč je důležité řídit poměr dluhů [domácnosti nebo jednotlivce] k příjmům; 336. dopady nesplácení dluhů na úvěrové ohodnocení.		
	Dluh vzniklý z opožděných plateb Chápe, že 342. dluhy mohou vzniknout z neuhrazených účtů, jakož i z využívání úvěru; 343. v souvislosti s opožděnou platbou účtů a úvěru obvykle vznikají dodatečné náklady.	344. Upřednostňuje zaplacení účtů a splátky úvěru před diskrečními výdaji. 345. Podnikne kroky s cílem zabránit zpoždění plateb, a to i v případě, že se změní okolnosti.	
	Potíže se splácením dluhu Je si vědom 346. důsledků nezaplacení splátky úvěru a postupu vymáhání pohledávek; 347. možných prodloužení lhůt a opatření veřejné podpory na pomoc při splácení dluhu. 348. Ví, kam se obrátit o pomoc za účelem snížení dluhové zátěže [v případě potřeby]. Chápe,	351. Informuje věřitele před datem splatnosti splátky, není-li možné ji uhradit. 352. Případně požádá o uplatnění postupu při předlužení.	353. Umí hovořit s příslušnými stranami o správě a splácení dluhu.

	349. že některé dluhy mohou být upřednostněny před jinými, pokud se stanou nezvladatelnými; 350. že spotřebitelé mají při správě dluhu práva a povinnosti.		

3. Riziko a výnosy

Téma	Povědomí, znalosti a pochopení	Dovednosti a chování	Důvěra, motivace a postoje
3.1 Identifikování rizik	**Základní znalosti rizika** 354. Je si vědom rizik ve finančních souvislostech, včetně rizik spojených s produkty a rizik, která mohou být zajištěna nebo pojištěna. 355. Je si vědom toho, že určitá rizika s finančními dopady lze snížit použitím určitých finančních produktů a/nebo přijetím opatření (zakoupením pojištění, získáním finančních produktů s kapitálovými zárukami, používáním dobře diverzifikovaných investičních produktů atd.).	356. Bere v úvahu rizika významných vnějších okolností, které mohou mít dopad na osobní finanční blahobyt (včetně například environmentálních, technologických, zdravotních, vědeckých, bezpečnostních nebo ekonomických faktorů).	357. Je motivován ke stanovení vlastní tolerance rizik. 358. Umí provést vlastní posouzení rizik, aniž by byl nepatřičně ovlivněn marketingem nebo zprávami [vyvaruje se klamu dostupnosti].
	Zdroje rizik 359. Je si vědom možných rizik s finančními dopady (politické, hospodářské, environmentální a osobní faktory, například očekávaný dlouhý život). 360. Ví, proč je důležité uvědomovat si události s nízkou pravděpodobností a vysokými náklady, jako je riziko událostí souvisejících se změnou klimatu.	362. Posuzuje finanční rizika spojená s osobními rozhodnutími, životními volbami a vnějšími událostmi. 363. Zvažuje rizika významných projektů nebo nákupů.	367. Je motivován ke zmírnění rizik v případě potřeby. 368. Umí přijímat uvážlivá rozhodnutí, jakmile se objeví rizika.

	361. Je si vědom (případných) rizik souvisejících s finančními produkty, včetně: nevhodné volby produktů, používání produktů s proměnlivou úrokovou sazbou, závazku k pevným úrokovým sazbám v prostředí proměnlivých úrokových sazeb a výběru produktů v cizích měnách.	Bere v úvahu 364. riziko změn okolností, včetně ztráty zaměstnání, zvýšených výdajů nebo jiných vnějších událostí; 365. riziko ztráty části nebo celého příjmu domácnosti v důsledku špatného zdravotního stavu, zdravotního postižení nebo úmrtí rodinného příslušníka; 366. druhy rizik vyplývajících z různých finančních produktů.	
	Specifická rizika digitálních produktů a služeb 369. Je si vědom specifických rizik spojených s digitálními finančními produkty a službami, jako je mobilní bankovnictví a poskytování úvěrů, investice, výpůjčky prostřednictvím platforem pro přímé úvěrování. 370. Je si vědom toho, že některé digitální finanční produkty a služby (jako jsou *kryptoaktiva* nebo počáteční nabídky mincí) jsou rizikovější než zavedené finanční produkty, protože jsou méně regulované nebo dokonce neregulované.	371. Věnuje zvláštní pozornost rizikům souvisejícím s finančními produkty založenými na vznikajících technologiích, jako jsou finanční produkty založené na technologii blockchain (*kryptoaktiva*, počáteční nabídky mincí atd.).	
3.2 Finanční záchranné sítě a pojištění	**Vytvoření záchranné sítě** Ví, jak: 372. vytvořit finanční záchrannou síť, například úspory pro nečekané výdaje;	375. Vytváří si a udržuje přiměřenou finanční záchrannou síť prostřednictvím úspor, pojištění a dalších finančních produktů podle potřeby.	Je motivován k tomu, aby: 376. si vytvořil finanční záchrannou síť;

	373. vypočítat, jak dlouho bude trvat vytvoření záchranné sítě, která by mohla nahradit tříměsíční příjem. 374. Chápe úlohu pojištění při řízení rizik.		377. zakoupil nebo aktualizoval pojištění proti nepříznivým událostem nebo [případně] nepříznivým dopadům s finančními důsledky.
	Výběr pojištění 378. Chápe, kdy lze finanční rizika lépe řídit s pojištěním nebo bez něj. 379. Je si vědom rizika podpojištění a nákladů na přepojištění. Ví, 380. kdy je pojištění právním závazkem; 381. které pojistné produkty jsou navrženy pro které situace; 382. jaký je rozdíl mezi životním a neživotním pojištěním. 383. Je si vědom toho, že pojistné nabídky a pojistné mohou být částečně založeny na určitých osobních informacích, které jsou zpracovávány prostřednictvím dat velkého objemu a jiných analýz dat.	384. Bere v úvahu přínosy pojištění, pokud byla zjištěna rizika. 385. Používá vhodné pojistné produkty. 386. Pravidelně kontroluje, zda uzavřené pojištění stále poskytuje dostatečné krytí. 387. V případě potřeby uplatní nárok na pojištění. 388. Podnikne kroky k pojištění proti událostem s nízkou pravděpodobností a vysokými náklady. 389. Zohledňuje způsob, jakým budou mít určitá opatření a jednání dopad na pojistné krytí a pojistné (včetně případných opatření, která se sledují prostřednictvím dat velkého objemu).	
	Poskytování digitálního pojištění 390. Je si vědom existence poskytovatelů digitálního pojištění a nových typů pojištění, které nabízejí (např. peer-to-peer, pojištění na vyžádání, pojištění na základě používání atd.).		

	391. Je si vědom toho, že poskytovatelé digitálního pojištění a jimi nabízené produkty mohou fungovat jinak než v případě tradičních poskytovatelů pojištění.		
	Pojištění proti rizikům souvisejícím se změnou klimatu 392. Je si vědom způsobů, jak se pojistit proti rizikům souvisejícím se změnou klimatu.	393. Je schopen posoudit osobní rizika související se změnou klimatu a je schopen se proti nim případně pojistit.	
	Státní podpora 394. Je si vědom státní podpory poskytované jednotlivcům nebo domácnostem ve finančních obtížích a toho, za jakých okolností ji lze získat.		
3.3 Vyvážení rizik a výnosů	**Vztah mezi rizikem a výnosem** 395. Chápe vztah mezi rizikem a možným výnosem, což znamená, že existuje-li vysoká šance na peněžní výdělek z investice, je rovněž pravděpodobné, že existuje vysoká šance na peněžní ztrátu. 396. Chápe účel diverzifikace investic jako strategii ke snížení rizika.	397. Zjišťuje možná finanční rizika a výnosy spojené s rozhodnutím, které je třeba učinit. 398. Srovnává rizika a výnosy různých finančních investic. 399. Při zvažování investičního rizika zohledňuje potřebu růstu aktiv, finanční zajištění a vlastní preference v oblasti udržitelnosti. 400. Bere v úvahu riziko využívání úvěrů k diskrečním výdajům.	

	Dopady udržitelnosti na rizika a výnosy 401. Chápe, že faktory udržitelnosti a vládní politiky související s klimatem mohou mít dopad na míru rizika a návratnost investic. 402. Je si vědom toho, že environmentální rizika, sociální rizika nebo rizika správy a řízení mohou negativně ovlivnit finanční výkonnost určité společnosti.		

4. Finanční prostředí

Téma	Povědomí, znalosti a pochopení	Dovednosti a chování	Důvěra, motivace a postoje
4.1 Předpisy a ochrana spotřebitele	**Předpisy na ochranu spotřebitele** 403. Chápe, že v EU platí opatření na ochranu spotřebitele stejně v případě finančních operací regulovaných subjektů, ať už jsou prováděny digitálně nebo fyzicky. 404. Ví, že poskytovatelé finančních služeb mají povinnost zacházet se spotřebiteli spravedlivě a zajistit, aby informace byly jasné a transparentní. 405. Chápe úlohu příslušných finančních regulátorů a finančních orgánů. 406. Je si vědom možnosti zkontrolovat, zda má poskytovatel oprávnění/licenci od příslušných vnitrostátních orgánů. 407. Je si vědom toho, že některé finanční produkty a služby nemusí být regulovány a kontrolovány na úrovni EU nebo na vnitrostátní úrovni. 408. Chápe, že některé aspekty ochrany spotřebitele závisí na tom, že spotřebitel vezme na vědomí poskytnuté informace.	409. Kontroluje, zda je poskytovatel finančních služeb, ať již působí fyzicky, nebo digitálně, oprávněn/registrován/regulován příslušnými vnitrostátními orgány k poskytování této služby. 410. Čte si a kontroluje informace o produktu a informační dokumenty, a to i v případě, že jsou poskytovány elektronicky. 411. Kontroluje informace o poskytovatelích finančních služeb, kteří porušili předpisy nebo zacházejí se spotřebiteli nespravedlivě. 412. Kontroluje změny finanční regulace a ochrany spotřebitele a jejich možný dopad.	413. Je motivován k výběru vhodných a důvěryhodných poskytovatelů finančních služeb. 414. Má motivaci zjistit informace, které jsou poradci, poskytovatelé finančních služeb a společnosti povinni ze zákona poskytovat finančním spotřebitelům.

	Stížnosti 415. Je si vědom existence nápravných mechanismů a toho, jak k nim v případě potřeby získat přístup. 416. Je si vědom existence mechanismů mimosoudního řešení sporů, včetně nástrojů alternativního řešení sporů online, a toho, jak zvolit ten nejvhodnější z nich. 417. Zná příslušný orgán ve své jurisdikci, ke kterému lze podat stížnost na produkty a služby, včetně těch, které jsou prodávány online.	418. Podává stížnost příslušnému oddělení poskytovatele finančních služeb a v případě potřeby ve druhé fázi příslušnému externímu subjektu.	419. Umí si udělat úsudek o kvalitě služeb a ochraně poskytované poskytovatelem finančních služeb. 420. V případě problémů je připraven požadovat náhradu.
	Ochrana *osobních údajů* 421. Chápe, že spotřebitelé finančních služeb mají práva týkající se jejich *osobních údajů* a že nad nimi mají diskreční kontrolu. 422. Je si vědom existence vnitrostátních orgánů odpovědných za ochranu údajů a jejich úlohy ve finančních souvislostech. 423. Je si vědom bezpečnostních dopadů na *osobní údaje* v souvislosti s uchováváním finančních dokladů online. 424. Chápe, že poskytovatelé finančních služeb a společnosti mohou uchovávat osobní údaje: - s cílem personalizovat nabídky na základě uloženého profilu zákazníka, který se používá k určení cenové citlivosti zákazníka, jeho preferencí a příslušného chování (např. v souvislosti s telematickým pojištěním),	426. Je schopen si chránit *osobní údaje* online. 427. Posuzuje žádosti poskytovatelů finančních služeb o *osobní údaje*, aby rozhodl, zda je poskytnutí těchto informací relevantní. 428. Náležitě si spravuje vlastní digitální stopu, pokud možno ve finančních souvislostech. 429. Vyhýbá se riskantnímu chování v souvislosti s *osobními údaji* o své osobě ve finančních souvislostech.	430. Umí v případě potřeby zrušit oprávnění k přístupu k *osobním údajům*, k jejich využívání nebo uchovávání ze strany poskytovatelů finančních služeb a společností.

	- s cílem sledovat určité relevantní kroky a chování zákazníků během smluvního období (např. historie splácení úvěru, chování řidičů na základě telematiky v souvislosti s pojištěním vozidel). 425. Chápe (finanční) důsledky a rizika spojená se sdílením nebo zveřejněním *osobních údajů* (včetně identifikačních čísel, informací o účtu nebo jiných identifikačních informací, například adresy, data narození nebo čísel vydaných vládou), ať už digitálně, nebo prostřednictvím jiných kanálů.		
4.2 Práva a povinnosti	**Práva a povinnosti spotřebitelů** 431. Je si vědom svých práv a povinností při nákupu finančního produktu nebo služby. 432. Je si vědom svých spotřebitelských práv souvisejících s elektronickým obchodováním a online transakcemi, jako je úplné zveřejnění cen a podmínky pro výměnu / vrácení zboží / vrácení peněz. 433. Je si vědom těchto práv v případě neoprávněné nebo nesprávně provedené platby. 434. Zná práva a povinnosti spotřebitelů, kteří neuhradí určité účty, včetně daní a veřejných služeb, a rozumí jim. 435. Ví, že má právo napadnout rozhodnutí, které učinil algoritmus.	436. Zohledňuje individuální práva a povinnosti finančního spotřebitele. 437. Při výběru finančních produktů si čte i text psaný malými písmeny. 438. Informuje poskytovatele finančních služeb o změnách okolností, je-li to relevantní nebo je-li k tomu smluvně vázán. 439. Vede výkazy a smlouvy a zaznamenává rozhovory a opatření týkající se možného nesprávného jednání ze strany poskytovatelů finančních služeb. 440. Zajistí, aby si věřitelé byli vědomi všech relevantních faktorů, které mohou ovlivnit splácení.	442. Je si vědom významu práv finančních spotřebitelů. 443. Je motivován k vyhledávání a uplatňování vlastních práv jako finančního spotřebitele.

		441. Zažádá o pomoc s platbou nebo odkladem platby v době, kdy to potřebuje [je-li to možné].	
4.3 *Finanční vzdělávání,* informace a poradenství	**Finanční informace** 444. Chápe, že existují různé zdroje informací o finančních produktech a službách. 445. Je si vědom toho, že před použitím by měly být všechny zdroje informací ověřeny. 446. Chápe, že informace poskytované poskytovateli finančních služeb a společnostmi o vlastních produktech a službách mohou být marketingovými informacemi nebo zkreslenými informacemi. 447. Ví, že je možné zlepšit svou *finanční gramotnost* a finanční blahobyt. 448. Ví, kde najít spolehlivé informace o finančních záležitostech.	449. Podnikne kroky k tomu, aby se stal informovaným spotřebitelem, a před použitím finančních informací je ověří. 450. Vytváří osobní strategie a používá nástroje k minimalizaci aspektů, které brání finančnímu blahobytu. 451. Využívá nástroje určené k poskytování informací při přijímání finančních rozhodnutí. 452. Hledá, učí se a pamatuje si důležité skutečnosti a informace o finančních záležitostech.	453. Věří ve vlastní schopnost rozpoznat důvěryhodné zdroje informací. 454. Umí přezkoumávat finanční záležitosti a kriticky posoudit poskytnuté informace.

	Finanční vzdělávání 455. Ví, kde se vzdělávat ve finančních záležitostech. 456. Je si vědom toho, že některé zdroje *finančního vzdělávání* nemusí být *nestranné* a může se jednat o skrytý propagační materiál.	457. Vytváří si návyk celoživotního učení s cílem zlepšit všechny aspekty *finanční gramotnosti* a finančního blahobytu. 458. Využívá nástroje určené ke zlepšení *finanční gramotnosti* a k podpoře finančního rozhodování.	459. Je motivován používat stávající nástroje (např. hypoteční kalkulačku, rozpočtovou kalkulačku atd.) na podporu finančního rozhodování a zlepšení vlastního finančního chování. 460. Věří ve vlastní schopnost rozpoznat důvěryhodné zdroje vzdělávání. 461. Umí [případně] předávat vlastní znalosti o finančních záležitostech. 462. Při přijímání nových finančních rozhodnutí umí uplatnit dříve získané zkušenosti.
	Finanční poradenství Je si vědom, 463. že finanční poradenství lze vyhledat při rozhodování o finančních otázkách, a ví, kdy může být finanční poradenství užitečné; 464. rozdílu mezi *nezávislým* a nikoliv nezávislým zdrojem *investičního poradenství* (jak je definován v právu EU);	469. V případě potřeby využívá nástroje určené k poskytování poradenství při přijímání finančních rozhodnutí.	470. Věří ve vlastní schopnost rozpoznat důvěryhodné zdroje poradenství.

	465. že pro přístup k finančnímu poradenství jsou k dispozici různé zdroje; 466. existence nástrojů digitálního poradenství, včetně nástrojů robotického a hybridního poradenství, které kombinují poradenství poskytované lidmi a robotické poradenství; 467. že poradenství není vždy *nezávislé*. 468. Je si vědom povinnosti finančních poradců dotazovat se klientů na jejich preference v oblasti udržitelnosti předtím, než jim poradenství poskytnou.		
	Projednání finančních záležitostí 471. Je si vědom přínosu projednání finančních záležitostí s širokým okruhem důvěryhodných osob.	472. O peněžních záležitostech hovoří s důvěryhodnými osobami otevřeně a čestně. 473. Při rozhovorech s odborníky projednává finanční záležitosti, které jsou relevantní.	474. Umí hovořit s ostatními o záležitostech týkajících se peněz. 475. Před vyvozením závěrů se opírá o různé poznatky.

4.4. Finanční produkty a služby	**Charakteristiky finančních produktů a služeb** 476. Je si vědom různých druhů dostupných finančních produktů a služeb (včetně těch, které jsou poskytovány digitálními prostředky, a těch, které jsou k dispozici pouze v konkrétních regionech nebo členských státech). 477. Ví, které skutečnosti je třeba vzít v úvahu při výběru finančních produktů a služeb. 478. Ví, že finanční služby se v průběhu času mění. 479. Ví, že finanční produkt nebo služba, které jsou vhodné pro určitého jednotlivce, závisí na řadě faktorů týkajících se osob a domácností, mezi které mohou patřit hospodářské preference, preference v oblasti udržitelnosti nebo kulturní preference. 480. Ví, že některé finanční produkty a služby jsou navrženy tak, aby splňovaly určité hospodářské preference, preference v oblasti udržitelnosti nebo kulturní preference.	481. Při zvažování různých finančních produktů nebo služeb a jejich vlastností zohledňuje osobní preference, včetně preferencí v oblasti udržitelnosti. 482. Při výběru finančního produktu aktivně vyhledává informace o jeho důležitých vlastnostech. 483. Používá srovnávací nástroje k vyhodnocení poplatků a dalších charakteristik finančních produktů a služeb. 484. Před zakoupením finančního produktu zkontroluje, zda se na něj vztahuje záruka. 485. Pravidelně přehodnocuje vhodnost finančních produktů, které vlastní. 486. Zohledňuje potenciální náklady na vyplacení finančních produktů v případě změny okolností. 487. Požaduje vysoce kvalitní finanční produkty a služby. 488. V případě nekvalitních služeb nebo nekonkurenceschopných cen změní poskytovatele.	489. Je motivován k pravidelnému přehodnocování spokojenosti s poskytovanou službou a případně ke změně poskytovatele finanční služby. 490. Umí klást poskytovatelům finančních služeb otázky týkající se jejich produktů a služeb. 491. Umí posoudit míru důvěry, kterou lze mít ke konkrétnímu poskytovateli finančních služeb. 492. Umí v případě potřeby vyjednávat s poskytovateli finančních služeb o podmínkách. 493. Je motivován získat přehled o tom, jak poskytovatelé finančních služeb definují udržitelnost a jak ji začleňují do určitých nabízených produktů a služeb.

	Nabídky od nefinančních subjektů Je si vědom, 494. že některé finanční produkty, jako jsou úspory, úvěry, důchody nebo pojištění (v závislosti na vnitrostátních podmínkách), mohou být nabízeny prostřednictvím nefinančních organizací, jako jsou zaměstnavatelé, prodejny, náboženské skupiny, volnočasové kluby a nefinanční společnosti; 495. možných rizik souvisejících s využíváním finančních produktů nabízených nefinančními organizacemi a způsobů, jak je v případě potřeby snížit.	496. Bere na vědomí příslušné finanční produkty a služby nabízené nefinančními organizacemi a učiní informované rozhodnutí o jejich vhodnosti.	
	Preference v oblasti udržitelnosti 497. Je schopen určit své preference v oblasti udržitelnosti za použití spolehlivých a regulovaných informací.	498. Je schopen vysvětlit své vlastní preference týkající se finančních produktů (např. pokud jde o riziko nebo preference, včetně preferencí v oblasti udržitelnosti).	499. Snaží se o výběr finančních produktů a služeb, které jsou v souladu s jeho preferencemi v oblasti udržitelnosti.
	Označení a standardy udržitelnosti 500. Je si vědom existence a významu různých standardů a označení udržitelných produktů.	503. Činí informovaná rozhodnutí v souladu se svými preferencemi v oblasti udržitelnosti, která jsou založena na spolehlivých standardech a označeních pro finanční produkty.	504. Je motivován výzkumem stávajících standardů a označení a pochopením jejich významu.

	501. Je si vědom toho, že kromě standardů definovaných v právu EU by mohly existovat standardy stanovené obchodní praxí, které mohou, ale nemusí být v souladu se standardy definovanými v právu EU. 502. Je si vědom existence taxonomie EU pro udržitelné hospodářské činnosti.		
	Zveřejňování 505. Je si vědom požadavků na zveřejňování informací pro společnosti, fondy a další finanční produkty a služby, včetně požadavků na zveřejňování informací souvisejících s udržitelností. Ví, kde získat přístup k těmto informačním dokumentům. 506. Ví o zdrojích informací pro sledování výkonnosti a výsledků určitého fondu v oblasti udržitelnosti. 507. Rozumí zveřejňovaným dokumentům o společnostech, fondech a dalších finančních produktech a službách, včetně informačních dokumentů týkajících se udržitelnosti.	508. Je schopen vyhledávat zveřejněné informace týkající se finančního produktu, včetně informací souvisejících s aspekty udržitelnosti. 509. Je schopen činit informovaná rozhodnutí v souladu s rizikovým profilem, preferencemi v oblasti udržitelnosti a dalšími preferencemi na základě zveřejňovaných informací o určitém fondu, společnosti či finančním produktu a službě. 510. Považuje fondy za odpovědné za jejich vlastní závazky, například kontrolou jejich záznamů o hlasování na výroční valné hromadě akcionářů.	511. Umí požádat o více informací, nejsou-li snadno dostupné.

4.5 Podvodné nabídky a podvod	**Podvodné nabídky a podvody** 512. Ví o rizicích finančních podvodných nabídek a podvodů při volbě a využívání finančních služeb a provádění finančních transakcí. 513. Je si vědom existence podvodných investičních programů. 514. Ví, jak zjistit známky toho, že někdo nebo něco nemusí být pravé. 515. Ví, kde získat informace o upozorněních a varováních týkajících se podvodných nabídek a podvodů. 516. Zná orgán, kterému se oznamují podvodné nabídky a podvodné jednání.	517. Je informován o nových technikách/systémech podvodných nabídek a podvodů. 518. Snaží se ověřovat sdělení, nabídky a doporučení a zvažuje, zda jsou pravé. 519. Hovoří pouze s ověřenými zástupci finančních institucí.	520. Umí si prověřit sdělení, nabídky a doporučení, pokud se jeví jako podvodné. 521. Je obezřelý při provádění finančních transakcí online, aby nedopustil, že se stane obětí podvodu. 522. Umí přijmout nezbytná opatření v případě podezřelých žádostí o informace nebo úkonů (zablokování bankovní karty, informování orgánů atd.). 523. Je motivován k tomu, aby se naučil odhalovat podvodné nabídky a podvody a předcházel jim.
	Lakování nazeleno 524. Chápe pojem *lakování nazeleno* a jeho dopady.	525. Upravuje investiční rozhodnutí, jakmile se dozví o případech *lakování nazeleno*.	

	Podvodné nabídky a podvody týkající se *osobních údajů* Chápe 526. důležitost zabezpečení *osobních údajů*, finančních informací a bezpečnostních informací (včetně hesel a pinů). 527. Je si vědom druhů rizik vyplývajících z digitalizace, jako je zneužívání osobních finančních údajů, počítačová kriminalita, phishing, pharming a hackerské útoky. 528. Chápe, jak fungují online/digitální podvodné nabídky a podvody, jako je phishing a pharming. 529. Chápe pojem a dopady online krádeže identity. 530. Chápe, že existují postupy ověřování klienta / autorizace pro online platby i platby prováděné osobně s cílem ochrany před podvody.	531. Činí praktické kroky k zajištění bezpečnosti všech *osobních údajů*, finančních informací, hesel a pinů. 532. Neprovádí žádné platby za účelem odblokování produktů nebo účtů zablokovaných ransomwarem.	
	Oznamování podvodných nabídek a podvodů 533. Ví, komu se oznamují podezřelé nabídky a podvody. 534. Zjistí zdroje, které jsou k dispozici pro informace o oznámených podvodných nabídkách a podvodech.	535. Oznámí možné podvodné nabídky a podvody příslušným orgánům, a to i v případě, že osobně není obětí.	536. Umí určit finanční situace, které jsou náchylné k podvodným nabídkám nebo podvodům, a přijmout opatření, která zabrání tomu, aby se stal obětí podvodných nabídek nebo podvodů. 537. Umí určit podezřelou situaci, která může naznačovat, že došlo k podvodné nabídce nebo podvodu.

4.6 Daně a veřejné výdaje	**Daně a daňové zacházení** 538. Chápe, proč jsou vybírány daně a jak se používají. 539. Chápe, co se může stát, pokud nebudou daně zaplaceny. 540. Ví, jak kontrolovat daňové povinnosti. 541. Je si vědom existence případných odložených daňových povinností. 542. Je si vědom současné výše základních daní, jako je daň z příjmu a daň ze zboží. 543. Je si vědom rozdílného daňového zacházení s různými finančními produkty, jako jsou hypotéky, důchody nebo úspory. 544. Je si vědom možnosti řešit (některé) daňové záležitosti online.	545. Platí daně a/nebo případně žádá o vrácení daně. 546. Sleduje osobní povinnosti a práva s ohledem na daňové politiky. 547. Při sestavování rozpočtu a vypracovávání dlouhodobějších finančních plánů má na paměti všechny daňové povinnosti. 548. Při výběru finančních produktů zohledňuje daňové postupy. 549. Je schopen využívat online službu nabízenou správci daně k řešení daňových záležitostí.	550. Souhlasí s tím, že je důležité platit dlužné daně.
4.7 Vnější vlivy	**Vnější vlivy** 551. Chápe, jak mohou ekonomické faktory, jako je recese nebo vysoká inflace, a další faktory (např. související s klimatem, životním prostředím nebo pandemickými onemocněními) ovlivnit aspekty osobní finanční situace, včetně blahobytu.	552. Sleduje zprávy o událostech, které mohou mít dopad na osobní finanční zajištění nebo blahobyt.	553. Umí provést změny finančních plánů podle potřeby s ohledem na vnější faktory.

	Makroekonomický dopad na osobní finance 554. Chápe, že změny politik v oblastech, jako jsou státní dávky, úrokové sazby, důchodové reformy nebo pracovněprávní předpisy, mohou mít dopad na osobní finanční rozhodnutí a plány. 555. Zná hlavní subjekty, které mají vliv na hospodářský a finanční systém.	556. V případě potřeby provádí změny finančních plánů na základě posouzení dopadu vnějších faktorů. 557. Určuje strategie k zajištění odolnosti finančních aktiv vůči střednědobým až dlouhodobým faktorům a rizikům (včetně rizik souvisejících se změnou klimatu).	
	Reklama 558. Uznává, že marketingové praktiky, prezentace informací, sdělovací prostředky, tlak okolí a sociální média mohou mít dopad na osobní finanční rozhodnutí. 559. Chápe, že online reklama může být přizpůsobena na míru. 560. Je si vědom úlohy reklamy při propagaci určitých druhů produktů nebo služeb a dopadu osobní digitální stopy na druh reklamy, která se zobrazuje online.	561. Vytváří strategie k minimalizaci nezamýšlených důsledků marketingových praktik, neobjektivní prezentace informací a společenského tlaku na osobní finanční rozhodnutí. 562. Podnikne kroky k objektivním rozhodnutím o hodnotě inzerovaného finančního produktu nebo služby.	563. Je motivován, aby učinil opatření v případě falešné reklamy.

	Širší dopad rozhodnutí o osobním financování na udržitelnost 564. Chápe, že jednotlivá ekonomická rozhodnutí mají důsledky pro udržitelnost hospodářství, komunit a společnosti obecně. Dopad se liší v závislosti na úrovni udržitelnosti zakoupeného produktu nebo služby.		